

<https://doi.org/10.28925/2311-259x.2024.1.2>
УДК 821.161.2

Михайло Пилинський

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вул. Левка Лук'яненка, 13Б, Київ, 04212, Україна
 <https://orcid.org/0000-0002-4771-1294>
m.pylynskyi.asp@kubg.edu.ua

ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПТУ «СВОБОДА» У ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ВИШЕБАБИ

Об'єктом наукової уваги в цій статті є поетичні тексти сучасного українського військового-поета Павла Вишебаби. Метою статті є інтерпретація вияву концепту свободи у творчості цього поета. Автор зосереджується на політичному аспекті концепту «свобода», тож передусім аналізує творчість Павла Вишебаби під таким кутом зору. У дослідженні автор також вдається до аналізу творчості військових-поетів Катерини «Пташки» Поліщук і Бориса Гуменюка. Це робиться задля зіставлення виявів концепту «свобода» цих авторів і кращого розуміння текстів Павла Вишебаби. Щоб науково обґрунтувати політичний аспект свободи, у цій статті автор спирається на філософський доробок Дмитра Донцова, зокрема ідею націоналізму та його засадничі принципи. Для уточнення термінології в статті застосовується «власновладність» Дмитра Донцова. Для досягнення мети статті були залучені контекстуальний аналіз і біографічний методи.

Актуальність статті зумовлена суспільною необхідністю в умовах російсько-української війни усвідомлювати цінність свободи. Новизну розвідки визначає обраний аспект розгляду лірики сучасного поета, наукова рецепція творчості якого загалом є обмеженою.

За результатами дослідження Павло Вишебаба розуміє концепт свободи у політичній площині. Було виявлено, що концепт свободи в його творчості охоплює особисту відповідальність, вищу мету, збереження та розбудову культурно-історичної спадщини. Свобода для Павла Вишебаби є «свободою від» і «свободою для». У політичній площині остання полягає у встановленні державності, а перша — у свободі від загарбників. Також Павло Вишебаба має особисте розуміння свободи як можливості для творчості. Подальші перспективи дослідження пов'язані з аналізом репрезентативної вибірки сучасних військових-поетів і поетів, які пишуть про війну, задля ґрунтовних висновків стосовно уявлень про політичну свободу в українській культурі як засадничого чинника формування нації.

Ключові слова: воля; свобода; власновладність; відповідальність; воєнна література; війна; поезія; вірш; сучасна українська література; Донцов.

Павло Вишебаба — український письменник, музикант, екоактивіст. Він народився 28 березня 1986 року в Краматорську, закінчив факультет журналістики Маріупольського державного університету. Павло брав активну участь у Революції гідності і працював у пресслужбі Кабінету Міністрів України. Зокрема, jako результат подій на Майдані та початку російсько-української війни відмовився від використання російської мови.

Павло Вишебаба є музикантом — він створив музичний оркестр «One Planet Orchestra», який виконує авторську музику та пісні, присвячені гармонії людини з природою. Це відчутно в першій авторській збірці віршів, яку Павло видрукував у 2022 році під назвою «Тільки не пиши мені про війну». Збірка стала надзвичайно популярною. Пізніше, у 2023 році, книжка перевидавалася із суперобкладинкою. Цьому сприяло й те, що Павло декламував свої вірші на камеру, записуючи короткі відео(кліпи) та публікував їх у соціальних мережах. Вірші Вишебаби набирають мільйони переглядів у соцмережах, сягаючи глядачів і поза Україною. Павло Вишебаба також постійно співпрацює з різними українськими митцями,

такими як Максим Бурла (BURLA), Катерина Поліщук («Пташка»), Любо Дереш, Василь Байдак та інші.

Важливим елементом біографії Павла Вишебаби є й те, що після початку війни він пішов на фронт як мобілізований. На кінець 2023 року він був командиром відділення польового вузла зв'язку 68-ї окремої егерської бригади імені Олекси Довбуша. За спеціалізацією Павло зв'язковий і займається налагодженням зв'язку «на нулі», себто на передовій, — це Донеччина, Курахівський напрямок. Тож Вишебаба є не тільки поетом, а й військовим, що чітко простежується в його творчості. Тема свободи не є основною в його поезії, але вона є знаковою через те, що саме він вкладає в її значення, навмисно чи мимоволі. Павло зазначав в інтерв'ю авторові дослідження, що виступає за незалежність і суверенітет України і що воювати треба не тільки зброєю, а й словом і культурою. Саме цим і зумовлена актуальність творчості Павла Вишебаби — його чіткою громадянською позицією, що виявляється і на словах, і службою в лавах ЗСУ, й у творчості.

Методологічно ми збираємося поглянути на тексти Вишебаби крізь призму свободи за Дмитром Донцовим — власновладності. Такий термін Дмитро Донцов ґрунтовно розвинув у тексті «Націоналізм» 1926 року видання. Під цією філософською ідеєю розуміється те, що особиста свобода не є абсолютною і стримується вимогою порядку в суспільстві, а також свобода підпорядковується державотворчій волі створення власних політичних, юридичних та економічних інститутів (2006, с. 217–218). Поетична конструкція свободи — воля — буде використана для позначення здатності та бажання діяти так, як заманеться. З огляду на це розберемо вибрані тексти Вишебаби.

Також методологічно стаття спиратиметься на розуміння свободи, волі й інших важливих моментів самим Павлом Вишебабою, які він проговорював поза своїми поетичними текстами. Власне, почати варто з того, як свободу та волю розуміє сам поет, аби краще розуміти його вірші. Звісно, Вишебаба, як і будь-яка людина, свідомо може мати чи висловлювати одні погляди стосовно чогось, а своїми творами вказувати на інші позиції стосовно цих же тем. Однак на це також варто звернути увагу, і якщо його творчість відхилятиметься від заявлених переконань, це буде цікавим та вартим уваги моментом. Отже, в інтерв'ю авторові статті від 3 червня 2023 року Павло Вишебаба на питання про різницю між свободою та волею відповів про свободу так:

Свободу я розумію як можливість реалізувати свої здібності, таланти, навички задля суспільного блага; розділяю на «свободу від» і «свободу для». Зараз свобода для мене — це «свобода від» Росії та її імперських амбіцій щодо України. Тож, з одного боку, ми зараз не свободні, тому що ми прикуті до цієї війни, з іншого боку, «свобода для» — зокрема для творчості.

А стосовно волі в порівнянні зі свободою Вишебаба сказав, що волю він розуміє пошопенгауерівськи. Він пояснив, що волю в порівнянні зі свободою варто розглядати більше як «прагнення». Таким чином, «волю до життя може мати й трава», натомість «свободу може мати тільки свідомо людина». Вишебаба додає, що воля та свобода також можуть бути й синонімами в певному контексті (особиста комунікація, 6 червня, 2023). Варто зазначити, що Дмитро Донцов також зважав на ідеї Шопенгауера у своїх текстах. У праці «Націоналізм», яку ми беремо за основу нашої аналітичної сітки, Донцов також розуміє волю та свободу схожим чином — у певних контекстах ці поняття є синонімічними (Донцов, 2006, с. 99), в інших воля розуміється як прагнення загалом (2006, с. 76), прагнення до життя (2006, с. 38), як протиставлення суто матеріалістичним інтересам (2006, с. 46).

За текстом збірки Павло Вишебаба перше використовує слово «свобода» у вірші «східний кут» (тут і далі назви поезій вжиті з малої літери, як і у виданій збірці Вишебаби) у рядках:

Самурайську науку тут вчать з молодих синців:
воїн знає найгірший з можливих кінців,
через це він свободний і б'є у ціль. (2022, с. 48)

Тут бачимо, що свобода сприймається автором яко щось, що може існувати виключно за певних обставин. Із контексту розуміємо: свобода може бути у воїна, бо він знає найгірший варіант розвитку подій, що дає йому можливість бути якомога більш ефективним. Тут є кілька речей, які потребують глибшого аналізу: 1) який цей «найгірший з можливих кінців», 2) чому це знання робить воїна свободним, і 3) як свобода впливає на вищу результативність.

Стосовно першого однозначної відповіді немає, адже автор ніколи прямо не дає йому визначення. Найочевиднішим варіантом може бути смерть. Однак про найгірший кінець яко про смерть самого воїна говорити можемо виключно з певним застереженням. Незважаючи на те, що смерть загалом сприймається людством як найгірший кінець, у вірші «замість сповіді» автор вкладає в уста ліричного героя слова про те, що він «здебільшого до смерті став байдужим» (2022, с. 42). Таке ставлення навряд відповідає ставленню, асоційованому з найгіршим кінцем. Додатковим спростуванням думки про найгірший кінець яко про смерть є й те, що автор називає воїна тим, кого вчили самурайської науки. А оскільки Вишебаба вивчав культуру країн Сходу, можемо говорити, що автор враховує смислове навантаження слова «самурай», а не просто використовує його задля зручності, адже самураї керувалися моральним кодексом Бушидо, згідно з яким воїни за потреби готові були віддати своє життя без вагань (Hurst, 1990).

Задля найбільш вірогідної відповіді варто поглянути на дещо ширший контекст творчості автора. Можна припускати, що один із варіантів найгіршого кінця може бути вміщений у першому вірші збірки «моє покоління». У цьому вірші автор звертається до читача зі словами «якщо, як і ми, уголос, ти весело та непохитно / читаєш це українською, значить ми бились гідно» (2022, с. 13). Себто автор вирізняє дві найвищі цінності — гідний супротив і збереження української мови. Говорячи про збереження української мови, можна припускати, що мається на увазі збереження також і української культури та української державності загалом. Стосовно ж гідності яко найвищої цінності це вказує на міцний моральний стрижень і може свідчити про певне розмежування перемоги у війні та способів здобуття цієї перемоги. Можливо, мається на увазі таке: сам факт того, що наші воїни б'ються за нашу мову та державність, є достатнім для натхнення

послугуватись українською мовою, що робить їхню боротьбу гідною справою. Про гідність без обов'язкової стратегічної перемоги автор знов пише у вірші «дорога»: «Хоч у війні ти ще не переміг, / принаймні пару битв закінчив гідно» (2022, с. 109). Такий повтор сентименту підкріплює аргументацію стосовно важливості морально-етичних цінностей для Вишебаби. Себто, можливо, про перемогу яко про збереження державності й не йдеться, а йдеться саме про перемогу яко про збереження української ідентичності — упевненої, непохитної та доросло-оптимістичної. Тож можна судити, що найгірший кінець — втрата української мови, культури, державності, ідентичності, а також втрата ціннісних орієнтирів. Стосовно важливості ціннісних орієнтирів Вишебаба також висловився в інтерв'ю авторові статті, указавши, що, наприклад, такі чесноти, як честь, хоробрість, відповідальність, гідність, відданість, послідовність тощо, можуть «проростати» тільки у свободній людини; що тільки свободна людина може створювати навколо та в собі умови для виникнення і культивування цих чеснот. Також поет зазначив, що ці чесноти розвиваються основним чином завдяки різним видам мистецтва (зокрема літературі) та самонавчанню. Ці чесноти, на погляд Вишебаби, є дуже важливими, адже саме вони роблять із нас «людей», допомагають нам бути більш гідними самих себе та уможливають досягнення щастя в давньогрецькому, стоїчному розумінні (особиста комунікація, 6 червня, 2023).

Наступний вартий з'ясування момент — чому знання про «найгірший з можливих своїх кінців» робить війна свободним. Знання не просто про кінець, а саме про найгірший кінець говорить про те, що автор має певну ієрархію цінностей, адже тільки маючи чітке уявлення про добро та зло, можна визначити позитивність чи негативність якогось результату і їхній ступінь. Зрештою, позитивність / негативність завжди визначається стосовно якогось орієнтиру. Тож знання та повне усвідомлення найгіршого результату робить війна свободним тому, що воно зумовлене кристалізацією морально-етичної системи, у якій живе та якою керується цей воїн. Свобода, як уже було зазначено, неможлива без морально-етичної системи, і навпаки. Виходить, що в цьому випадку розуміння Вишебабою «свободи» є суголосним із тією продуктивною та державотворчою свободою, де одиниця підпорядковується чомусь вищому за неї, за якої свобода — невіддільна від особистої відповідальності.

Свобода ж зумовлює найбільшу ефективність війна, його влучання в ціль саме завдяки чіткості бачення світу навколо себе. Воїн не зайнятий осмисленням чи переосмисленням реальності, пошуками себе, сумнівами щодо правильності своїх дій і наказів керівництва, намаганнями з'ясувати, навіщо він пішов на війну та за що він убиває інших людей. Інакше кажучи, свобода, зумовлена чіткими морально-етичними межами,

спрямовує війна до найвищої мети (державності та ідентичності), відсікаючи все зайве та контрпродуктивне.

Наступна пряма згадка «свободи» у Павла Вишебаби є в рядках із вірша «божественна комедія»:

Стікаючи грязюкою та потом,
я йшов за мовчазним екскурсоводом,
що вів мене із нетрів на свободу. (2022, с. 52–53)

У цьому тексті свобода більше розглядається в стосунку до фізичного місця. Варто поглянути на ширший контекст усього вірша задля пояснення «свободи» — тут проглядається алюзія на «Божественну комедію» Данте Аліг'єрі. Вишебаба неодноразово звертається до неї у своїй поезії, що також говорить про значимість цього твору італійського митця. У вірші ліричний герой продирається крізь хащі Карпат, аби вийти до Ворохти. Його веде за собою поводитир, який знає цю місцевість. Поводир потрібен герою, тому що навколо така п'ятьма, що світло не торкається жодного атома; серед форм життя, окрім подорожніх, лиш комахи, що копіраються в компоті. Також провідник змушує героя піднятися і не стати «чиїмось кормом», іти далі, нагадавши: «твій дух ніщо не здатне побороити». І врешті, «стікаючи грязюкою та потом», подорожні виходять «на свободу» до Ворохти. У цьому місці циганки збирають ганджу, люди стоять у черзі до горілчаних кіосків, пахне пловом, є банер «Славімо Єгову», торгують на базарі циганки.

Бачимо певні подібності із твором Данте: це і провідник, і рух від темних та неживих місцин до врешті місцин із людськими умовами для життя зі своїми недоліками та гріхами. Можемо поставити цей рух на вектор від нецивілізації до цивілізації. Цей контекст має значення, бо тут Вишебаба іде дещо врозріз із іншими сучасними військовими-письменниками. До прикладу, Борис Гуменюк у своїх текстах передає ідею того, що цивілізація, суспільство, міста — це те, що поступово знищує свободу. Для Гуменюка державні інститути (атрибути будь-якої цивілізації) є виключно негативним явищем, що корумпує чесних людей (Pulynskyi, 2022), а справжня свобода може існувати виключно у відмежуванні — у селі, на своїй ділянці, поміж сусідами.

У віршах же Вишебаби ми не бачимо такої асоціації. У його «божественній комедії» цивілізація, навпаки, не просто асоціюється, а топографічно збігається зі свободою. Водночас Вишебаба не ідеалізує ані суспільство, ані населені пункти. Маємо на те щонайменше два підтвердження. Поет вміщує в збірку вірші про великі міста — про Київ («місто з химерами») (2022, с. 61) та про Харків («струм») (2022, с. 76–77). Обидва міста змальовані з певним цинізмом і меланхолійним осудом матеріалістичної зацикленості мешканців та інших гріхів. Для прикладу, описано, як Київ,

колись прекрасне місто, руйнують монструозними забудовами, а єдиними формами мистецтва, що ми їх передамо у спадок, є «буфонада й блюзнірство». В «екстолиці» Харкові, як пише поет, живуть зокрема й «моделі та сутенери, / міняли з Барабашова» (2022, с. 76–77).

Та ані Харків, ані Київ, незважаючи на певну огуду, у Вишебаби не є уособленням чогось виключно негативного й осоружного свобідній людині. Навпаки, у віршах Вишебаби відчувається любов до цивілізації. У вищезгаданому вірші Київ справді представлений jako місто, де нема місця релігійності, мешканці легковірні політикам, а забудовники карнають і спотворюють образ міста. Однак у «як не любити» автор в останніх рядках прописує, що неможливо не любити Поділ, Оболонь, Дніпро, Пішохідний міст і Майдан попри загальний поверховий негативний опис Києва. Зрештою, у «як не любити» Київ «прошепоче про свободу» (2022, с. 91). Себто саме місто і є уособленням свободи чи місцем, де цю свободу можна здобути.

Так само й Харків змальовується загалом позитивно, а асоціальні елементи створюють відчуття справжності. У будь-якому місті, особливо такому великому, jako Харків, житимуть не тільки інтелігенти і сумирні й законослухняні громадяни. Основна ідея у «струмі» полягає в тому, що всі ці люди говорять українською мовою. Їхня мова не є вихолощеною мовою з підручників СУЛМ, вона є «брудною, молодіжною, хтивою та спокусливою», із домішками сленгу й іншомовної лексики (2022, с. 76). І це добре, бо означає, що мова є живою, здатною на поширення у формі літературних творів та в усному мовленні. Автор наголошує в останній строфі, що українці повинні не тільки писати й видавати твори українською мовою, але ще й послуговуватись нею в усіх сферах життя. Тільки тоді українська література зміцниться, бо буде не наслідувати сучасну українську літературну мову, а списувати мовлення із життя. Навіть сумнівні співгромадяни мають послуговуватись українською, адже й вони є об'єктом по-справжньому усеосяжної літератури. Таке ставлення автора повертає нас до вже окреслених цінностей у вірші «моє покоління» — ідентичності й державності. Міста, хоч і мають вади (що тільки роблять їх справжніми), є місцями розвитку української мови, а через неї і культури, запорукою державності.

Таке розуміння Києва, вірогідно й інших великих міст і цивілізації загалом, вписується в зазначене розумінням Вишебабою свободи jako «свободи від» та «свободи для». Зокрема «свобода для» чи не найліпше може бути реалізована у великому місті, як Київ чи Харків. Павло Вишебаба говорить, що війна та тривала боротьба українського народу виховують і посилюють почуття українців «свободи від» будь-яких ворогів. Однак він також висловлює переживання стосовно того, що це відчуття «свободи від» може зайняти

весь ментальний простір українців і не дати розвинути «свободі для» — для творчості культурної та державної; що ми так захопимось боротьбою супроти чогось, ми після завершення війни не припинимо шукати ворогів, і не знайшовши ворогів зовнішніх, ми знайдемо ворогів усередині країни, і це матиме серйозні наслідки (особиста комунікація, 6 червня, 2023). Себто варто пам'ятати не тільки про «боротьбу проти» фізичного знищення, але й про «боротьбу за» — за культуру, історію, літературу, мову, державність.

Останнім текстом, де Павло Вишебаба вживає слово «свобода», є вірш «пташка» (UA ПАВЛО ВИШЕБАБА, 2023). Оскільки текст ніде не був офіційно виданий, ми подаємо повний текст вірша «пташка» нижче. Це вірш про пташку, яка прилітає до наших бійців із різною метою згідно з потребами. Вона своїми піснями дає надії, мотивує на подальшу боротьбу, заспокоює й заколисує; ними вона приєднується до праведної люті. Пташка також увіковічує подвиги військових і дарує їхнім душам вічне життя у своїх піснях. Та найприкметніше для нашого дослідження — пташка своєю піснею розносить по всьому світі, «як звучить свобода».

Тільки гуркіт тікатиме по степах.
Струменіє крізь пил променева стяжка,
і на спину до кожного, хто упав,
прилітає пташка.

Її пісня — то наскрізний крик «Вставай!»,
то симфонія люті, то свист снодійний.
І мені, моя пташко, співай, співай
про луну надії.

Огортай своїм голосом кожен шрам
на утомленім тілі. Напийся гнівом.
Якщо вічна душа, я їй жити дам
у твоєму співі.

Моя пташко, ти геть не як сталь тривка,
і крило перебите, і пір'я здерте,
та якщо ми не встанемо, не змовкай,
здобувай безсмертя.

Ці степи будуть спалені ще не раз,
і бетон розлетиться над ними пилом.
Від усього лишаться пісні про нас,
дай їм, пташко, крила.

Звідси гуркіт тікатиме, та не ми,
хай лунає багатоголоса кода.
Моя пташко, лети, нехай слухає світ німий,
як звучить свобода.

Пташка в однойменному вірші, можна припустити, є алюзією на Катерину «Пташку» Поліщук, парамедика-добровольця Національної гвардії України медичного батальйону «Госпітальєри», учасницю російсько-української війни. Катерина

Поліщук також є поетесою та співачкою. Вона стала відома завдяки виконанню патріотичних українських пісень (зокрема «Зродились ми великої години», «Нам не страшний червоний гніт», «Батько наш — Бандера») у підвалах «Азовсталі». Наразі Поліщук разом із Вишебабою проводять спільні творчі вечори в різних містах України. Тож «Пташка» справді допомагає бійцям фізично (яко парамедик) і духовно (своїм співом). І співаючи українських народних патріотичних пісень, Катерина Поліщук дає життя українським воїнам із різних історичних відтинків — від козаків, до воїнів УПА та сучасних українських військових. Саме через смислове наповнення її спів і поезія звучать як свобода. До прикладу, гімн ОУН «Зродились ми великої години» закінчується рядками про свободу: «для нас закон найвищий та наказ: / Соборна Українська держава — / вільна, міцна, від Сяну по Кавказ». В іншій пісні, яку виконувала Катерина в підвалах «Азовсталі», «Нам не страшний червоний гніт», у другому куплеті є такі слова: «Ми йдем у Бій за Нарід свій, / За Волю України!» Свій вірш, написаний у російському полоні, Катерина завершує рядками:

Невільним буде той, плека хто рабство в серці.
Здобуде волю муж хоробрий у борні.
Співай гучніше, брате, у кривавім герці.
Здобудемо державу, гартовану в огні!

(Найденко, 2024)

Не надто зосереджуючись на поезії Катерини Поліщук, усе ж варто зауважити, що свобода для «Пташки» є чимось, що внутрішньо зумовлене; що свободу здобувають, а не вона просто існує чи з'являється; що вона не просто здобувається, а часом навіть виборюється кров'ю та бойовими діями. Це усвідомлення свободи важливе для кращого розуміння свободи в текстах Павла Вишебаби, адже він активно співпрацює з Катериною Поліщук і є вагомим підстави вважати, що саме (із думкою) про неї написана була поезія «пташка».

Таким чином, через асоціацією з Катериною Поліщук маємо чергове підтвердження того, що для Павла Вишебаби свобода не є свободою від обов'язків, відповідальності, громадян чи держави. Свобода для нього — у здобутті вільної та міцної української державності, волі народу від загарбників. І цей останній приклад із вірша «пташка» є цілком суголосним іншим уже згаданим прикладам. Незалежна українська держава не може існувати без чіткого усвідомлення «найгіршого з можливих кінців» і найкращого розвитку подій (чи, послуговуючись термінологією Донцова, національного ідеалу). Тільки якщо народ усвідомлює як найгірший сценарій те, що в разі бездіяльності його буде фізично та культурно знищено, а як найкращий — міцну й незалежну державність, він готовий і здатний рухатися до покладеної мети. Цьому також сприяє набуття

народом назагал відповідних морально-етичних цінностей яко гідності, до якої автор неодноразово повертається. І звісно, незалежна Україна не може існувати без української мови, якою говорять усі прошарки суспільства незалежно від віку, статі, світогляду, професії, законслухняності чи добродетності. Друге та третє поставлені в дослідженні питання стосувалися того, як це знання робить воїна свобідним і як це впливає на його результативність.

І проаналізувавши тексти, можна підсумувати, що чіткість визначеної мети дає можливість, свободу рухатись до неї, адже будь-яка діяльність зумовлена наявністю чіткої мети і критеріїв її досягнення. Так само, як не можна грати в жодну з ігор, не знаючи її правил, не можна культивувати й плекати власновладність без чіткого розуміння, що це, нащо це потрібно, що буде за протилежних обставин і як цього досягти.

У цій статті була проаналізована творчість військового поета Павла Вишебаби з огляду на філософську концепцію свободи Дмитра Донцова та власні артикульовані уявлення про свободу Павла Вишебаби. Подальше дослідження теми свободи вбачаємо у вивченні творчості сучасних авторів, насамперед військових — Артура Дроня, Олени Герасим'юк, Ярини Черногуз, Максима Кривцова й інших. Порівняльний аналіз творчості цих та інших митців також є вартим окремого дослідження, як і порівняння української комбатантської поезії та прози з поезією та прозою представників тих країн, які свого часу боролися за незалежність.

Покликання

- Вишебаба, П. (2023). *Тільки не пиши мені про війну*. Видавництво Однієї Книги.
- Донцов, Д. (2006). *Націоналізм*. ДП «ДКФ».
- Найденко, Ю. (2024, 04 січня). «Має увійти в шкільну програму». *Захисниця Азовсталі Пташка зворушила українців віршем-молитвою, який вона написала в полоні*. NV.LIFE. <https://life.nv.ua/ukr/socium/ptashka-zvorushila-ukrajinciv-virshem-molitvoyu-yakiy-vona-napisala-u-poloni-tekst-virsha-video-50295320.html>
- Hurst, G. C. (1990). Death, Honor, and Loyalty: The Bushidō Ideal. *Philosophy East and West*, 40(4), 511–527. <https://doi.org/10.2307/1399355>
- Pylynskiy, M. (2022). Ordered liberty in Borys Humeniuk's texts. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*, 20, 51–58. <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2022.20.7>
- UA ПАВЛО ВИШЕБАБА. (2023, 13 травня). *ПТАШКА вірш Павла Вишебаби* [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Jv_WF5vxgKA

References (translated and transliterated)

- Dontsov, D. (2006). *Natsionalizm*. DP «DKF».
- Hurst, G. C. (1990). Death, Honor, and Loyalty: The Bushidō Ideal. *Philosophy East and West*, 40(4), 511–527. <https://doi.org/10.2307/1399355>
- Naidenko, Yu. (2024, January 04). «Maie uviity v shkilnu prohramu». *Zakhysnytsia Azovstali Ptashka zvorushyla ukraintsiv virshem-molytvoiu, yakyi vona napysala v poloni*. NV.LIFE. [https://life.nv.ua/ukr/socium/ptashka-zvorushila-ukrajinciv-virshem-molytvoiu-yakiy-vona-napisala-u-poloni-tekst-virsha-video-50295320.html](https://life.nv.ua/ukr/socium/ptashka-zvorushila-ukrajinciv-virshem-molitvoyu-yakiy-vona-napisala-u-poloni-tekst-virsha-video-50295320.html)

Pylynskyi, M. (2022). Ordered liberty in Borys Humeniuk's texts. *Literaturnyi protses: metodolohiia, imena, tendentsii*, 20, 51–58. <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2022.20.7>
UA PAVLO VYSHEBABA. (2023, May 13). *Ptashka virsh Pavla Vyshebaby* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=jv_WF5vxgKA

Vyshebaba, P. (2023). *Tilky ne pysly meni pro viinu*. Vydavnytstvo Odniiei Knyhy.

Mykhailo Pylynskyi

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine

THE POLITICAL ASPECT OF THE 'FREEDOM' CONCEPT IN PAVLO VYSHEBABA'S WORK

The object of the research in this article is the poetic texts of the contemporary Ukrainian military poet Pavlo Vyshebaba. The purpose of the article is to interpret the manifestation of the concept of freedom in the work of this poet. The author focuses on the political aspect of the concept of freedom, so he primarily analyzes Pavlo Vyshebaba's work from this perspective. In the course of the study, the author also analyzes the works of military poets Kateryna "Bird" Polishchuk and Borys Humeniuk. This is done to compare the manifestations of the concept of freedom by these authors and to better understand the works of Pavlo Vyshebaba. In order to scientifically substantiate the political aspect of freedom, this article draws on the philosophical work of Dmytro Dontsov, in particular the ideas of nationalism and its fundamental principles. In particular, to clarify the terminology, the article uses Dmytro Dontsov's "vlasnovladnist". To achieve the purpose of the article, contextual analysis and biographical methods were used.

The relevance of the article is due to the social need to realize the value of freedom in the context of the Russian-Ukrainian war. The novelty of the study is determined by the chosen aspect of the consideration of the lyrics of a contemporary poet, the scientific reception of whose work is generally limited.

According to the results of the study, Pavlo Vyshebaba regards the concept of freedom in the political plane. It has been found that the concept of freedom in his work encompasses personal responsibility, a higher purpose, preservation and development of cultural and historical heritage. Freedom for Pavlo Vyshebaba is "freedom from" and "freedom for". In political terms, the last is the establishment of statehood, and the first is freedom from invaders. Pavlo Vyshebaba also has a personal understanding of freedom as an opportunity for creativity. Further prospects for the study are related to the analysis of a representative sample of contemporary military poets and poets who write about war to draw more thorough conclusions about the ideas of political freedom in Ukrainian culture as a fundamental factor in the formation of the nation.

Keywords: will; freedom; liberty; own-authoritativeness; responsibility; military literature; war; poetry; verse; modern Ukrainian literature; Dontsov.

Стаття надійшла до редколегії 08.01.2024